МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

№ 102 (2414) | КІиранди, 20 декабрь 1959 ш. | Мах 20 кеп.

НАХАЦА АЙХХА БУВЗАМ БОЛАШ

Хадданза эргаяха моттигашкарча Советий балха формаши методаши

ВІалла а ца хезача тайпара сиха дегІабоагІа вай мохк — социалистически Даьхе, хІара ди тІехьагІа тоалуш латт бахача наьха вахара-хьал, аттагІа хулаш латт цар къахьегам. Из къаьстта холуш да хІанз, семилетка хьалхара шу чакхдала массехк ди мара ца дисача хана. Шерра социалистически яхь а йоаржаяь укх шера советски наха доахача къахьегама толамгша цІаьхка а белгалду исторически семилетка ханал хьалха кхоачашъе низ кхоачарг-болаш вай мохк хилар. ССКП Центральни Комитета декабрьски Пленума сийна социалистически яхье а баьнна тІаийца декхараш дикача толамашца кхоачашдеш ба хІанз бай республикера къахьегамхой а.

ВорхІ шера план кхоачашъеча хьинаре дакъа лоацаш я моттигашкара Советаш, беррига депутаташ.

Къахьегамхой депутатий моттигашкара Советаш, моттигерча паччахьалкхен Іаьдала органаш шоаш хиларга хьежжа, эггара чІоагІагІа къахьегамхоща бувзам бола, паччахьалкхен гІулакхаш кхоачашдеча дукхагІа нах юкъе озаш йола организаци я.

Партийни организацей хьалхленца вай республикерча моттигашкарча Советаша дикка тоабаьб шоай болх, дикагІа хьежа яьннай промышленни предприятей, стройкай, колхозий, совхозий балхага, дукхагІа терко ю наьха вахара а культура а хьашташ кхоачашдара, нах бахаш йола моттигаш тоаяь хозьяра.

Боахамеи культураи декхараш кхоачашдара боккха болх беш я Сунженски районера моттигашкара Советаш. Харжархоша шоайх тийша, шоашта тІадиллача гІулакхах чІоагІа доккхал а деш, хадданза царца бувзам лелабу депутаташа. Каст-каста харжархоща вІашагІбетталу, Советаша шоай сессешка а исполкомий заседанешка а ю решенеш дІайовзийт, колхозаша, совхозаша тІаийца декхараш кхоачашде йоаржаяьча яхьа юкъе хьалхарча мугІаре латташ хьабоагІа уж. Къаьстта теркам тІабахийта леладу цу районерча депутаташа дукхагІа хьайбай продукташ яхара тІехьа къовсам лоаттабара гІулакх. Дукха ба районе депутаташ-хьайбашлеладераш дикагІа бола болхлой болаш а.

Иштта дика кхоачашду шоай декхараш, Веденскии, Шелковскойи, Наурскии, Грознерча Ленинскии районашкарча депутаташа а. Цу районашка Советий исполкома заседанешка, каст-каста дувц промышленни предприятеша колхозаша, совхозаша шоай боахама декхараш кхоачашдарца дувзаденна дешаш, цар балхацара кхоачамбоацараш гучадоах, уж сихагІа дІадахара наькъаш белгалду.

Боккха лоархІам болаш болх баьб Каргалински станични Совето тІеххьарча шерашка. Депутаташеи активои юрта бахача наьха новкъосталца чІоагІа къахьийгад станица тоаеш, хозъеш. Духхьал йола комбинат, 200 совгІа нах чубаха керда цІеной. Цу станични Совето каст-каста ший сессешка дувц боахама дешаш.

Хьокхам эца мегаргболаш дика гІулакх да Гудермесски районни Совето дІадоладаьр — совхозашка колхозашка къахьегама овсарле лакхъярах дола дешаш депутаташа дувцар, из лакхъяра наькъаш цар гучадахар.

Парте XXI-ча съездо хьалхишка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара моттигера Советаш а беррига депутаташ а декхарийла ба масса оагІорахьа организаторски болх тоабе, шоай балха методаши формаши хадданза эргаяха, советски актив дукхагІа балха юкъеоза, боахама декхараш кхоачашде къахьегамхой оарцагІа баха.

Цхьабакъда цу лоархІамерча гІулакха йоагІача тайпара йоакхо еш яц цхьайолча районий моттигашкара Советаш. ХІанз а шоай болх ССКП XXI-ча съездо белгалдаьккхача тайпара эргабаьккха тоабаьбац Ачхой-Мартановскии, Урус - Мартановскии Наьсарени районий моттигашкарча Советаша. Цу районашкара депутаташ шоай харжархоща хадданза бувзам лелабеш бац, боахама декхараш кхоачашдара нах оарцагІа бахац, советски актив шоай балха юкъе озац. Моттигашкарча Советий болх цу районашка иштта мела лел йоаггІача тайпара цу балха партийни организацеша хьалхле ца лелаяр бахьан долаш.

ССCР Лакхехьарча Совета Президиумо чІоагІдаь халкъа дешара система эргаяккхарах дола Закон кхоачаш а деш хІанз школаш эргайоахача хана хадданза цу гІулакха йоакхо еи школашта новкъостал деи декхарийла я моттигашкарча Советий исполкомаш, беррига депутаташ.

Керда школаш хьалъяра балхаш ледара лелаш, деррига бераш, къаьстта йиІигаш, дешара юкъе озара бахача наха юкъе беш бола кхетама болх мела лелабеш моттигаш я цхьайолча районашка. Цу тайпара кхоачамбоацараш гучадоахаш а уж кхоачамбоацараш дІадахара тІехьа лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лоацаш а хила беза депутаташ, юрташкара еррига советски актив.

ХІанз беррига низ тІабахийта юртбоахама техника бІаьстан балхашта кийчъеш, семилетка шоллагІча шера дикагІа ялат хьувкъийтара кийчо еш ба юртбоахама болхлой. Из лоархІаме декхар кхоачашдеча хьинаре дакъа а лоацаш царна доаггІача тайпара новкъостал де декхарийла я моттигашкара Советаш.

Бахача нахаца, дуккхача къахьегамхоща айхха бувзам а лелабеш, хадданза балха методаши формаши эрга а йоахаш шоай декхараш сийленца кхоачашдергда Нохч-ГІалгІай АССР моттигашкарча Советаша.

Электроэнерги кхояра тІехьа

☆ ☆

Парте тІахьехама жоп луш

Халкъа боахаме электрически энерги кхом беш дІаахийтарах дола ССКП ЦК письмо къоабалдаь тІа а ийца парте хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара де деза гІулакхаш белгалдаьхад Грозненски ТЭЦ коллективо. Уж гІулакхаш кхоачашдаро торо хулийтаргья ТЭЦ-а ший гІулакхашка дІайода электроэнерги укх шерарчул 4 процент кІезигъе.

ХІанз царех цхьадола тІулакхаш кхоачашде болабеннаб болхлой. Масала, ТЭЦ-а цехашка йоага йоккхий лампаш балха кхоачам хиллал сердало лургйолча кагегІча лампашца хувца йолаяьй, дийнахь сийрдагІа хилийта керда кораш доахаш а латт.

ТЭЦ-е кІезигагІа низ болча моторашa де йиш йола цхьадола балхаш боккха низ болча моторашца дора, зехьа электроэнерги дІайодар. ХІанз кІезига низ бола моторащ оттаде лаьрхІад цехашка.

Доккха кхоачамбоацар да ТЭЦ-а балхаца совцаде йиш ца хиларах яьш шоай ханнахьа цІендеш ца хилар. Ей бІеха хилча цо болх низкъала а бу, йоагІачул дукхагІа электроэнерги а дІайода цунта. ХІанз совнархоза энергоуправленена хьалхашка оттадаьд цІенде яьш сецадара график вІаштІехьаяккхара дош.

ТЭЦ-а ерригача цехашка халкъа боахаме электроэнерги кхом беш дІаахийтарах дола ССКП ЦК письмо дешаш собранеш хиннай. Цу собранешка иштта белгалъяьхай ТЭЦ-е электроэнерги кхояра йола торонаш а. Цехашка а, коа а хьалтеха электроэнерги кхояра наькъаши торонаши хьехаш а цу гІулакха болхлой тІахьехаш а йола лозунгаши плакаташи я.

А. ХРУСТАЛЕВ,
Грозненски ТЭЦ парторганизаце секретарь.

Мишта кхою оаха электроэнерги

ЧІоагІа дог гІоздоаккхаш тІаийцар «Красный молот» яхача завода энергетикаша ССКП ЦК письмо тІара халкъа боахама лаьрхІа электроэнерги кхоярах бола хоам.

ХІанз массайолча производственни цехашка делкъийга хІама дуача хана лекцеш еш, болх беча агрегаташца а кхыйолча электрооборудованеца а мишта йоагае еза электроэнерги, яхаш. Цу тайпара лекцеша чІоагІа новкъостал ду из кхоярах. Дукха рационализаторски предложенеш тийнной цехий болхлоша электроэнерги кхояра.

Масала цеха начальника заместитела нов. Малинина еннача предложенех боккха пайда хилар. Дийнахьа термически пишкашта юхе хьалха 9 лампа йоагаеш хиннача, хІанз цаІ мара йоагаяц.

Дика дакъа лаьцар электроэнерги кхояра завода комсомола комитето а. Иштта, укх деношка заводе гІолла цар рейд яр бахьан долаш №№ 1, 3, 5, 14 йолча цехашка электроэнерги кхо ца ярах дола гІулакхаш гучадаьлар.

Хьалха вай даьча лоархІамех, духхьал цу цехашка 500—600 киловатт-сахьат электроэнерги кхое вІаштІехьадаргда завода коллектива.

ХІанз, укх деношка цехашкеи завода территореи электроэнерги кхоярах дола тІахьехамаш тІадолаш лозунгаши плакаташи кийчдаьд хьалтоха.

В. МЕЛЬНИК,
завода керттера энергетик.

Электроэнерги кхояра

ССКП ЦК письмо тІара халкъа боахама лаьрхІа электроэнерги кхоярах хоам чІоагІа дог гІоз а доаккхаш тІаийцар Гаражни оборудоване завода коллективо.

ХІанз электроэнерги кхояра дукха предложенеш балха юкъе кхийлай энергетикаша. Иштта, хьалха цехашна дукха лампочкаш йоагаяьяле, хІаьта хІанз бийсанна болх беча хана цехера юкъара сердало дІа а йоаеш, массайолча станокашта моттигера сердало оттаяьй. Цул совгІа чІоагІа низ бола двигателаш дІа а йоахаш, кІезига низ болча двигателашца уж хувцаш ба энергетикаш. Масала, 10 киловатт мощность йола двигателаш, 2,2—1,7 киловатт йолча двигателашца хийцай. ХІаьта станокаши машинаши яьсса кхестийтац.

ДІахо йодача хана беррига низ дукхагІа электронерги кхое лаьрхІад ГАРО завода коллективо.

М. ЕГИЯН,
завода электрик.

Хь. С. Осмиева Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота яларах дола

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Ваь шовзткъе итт шуи литературе болх бу ткъаь итт шуи дизарца дийзза, хІаьта иштта баьча журналистски балха лоархІам беш а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота луйла **Осмиев** Сосе Хьамзата.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель. **И. АЛМАЗОВ.**

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. КОМАРОВ.**

Нохч-ГІалгІай областной комсомольски конференци

Селхан Грозне Лермонтова цІерахча театре хьайийлай VII Нохч-ГІалгІай областной комсомольски конференци. Комсомола Нохч-ГІалгІай обкомо отчетни хана баьча балхах доклад йир комсомола обкома хьалхарча секретара нов. **В. В. Голубовске.** Иштта конференце делегаташа ладийгІар комсомола обкома ревизионни комиссе балхах лаьца ревкомиссе председатела нов. **А. И. Варибуса** яьча докладага а.

Шинна а докладах хиннача пренеех къамаьлаш дир нов. **Евтушенко** (комсомола Грозненски горкома хьалхара секретарь), нов. **Летникова** («Сунженефта» НПУ), нов. **Кожаева** (Кабардино-Балкарски делегаце кулгалхо), иштта кхыбараша а.

Тахан конференци дІахо ший болх болх беш я.

ЦІАСТА, НИКЕЛЬ, ОЛОВО, ДАШ, КХЫДОЛА БОС БОЛА МЕТАЛЛАШ ХАЛКЪА БОАХАМЕ КХОМ А БЕШ ДІАДАХИЙТАРАХ

Промышленноста предприятей, транспорта, стройкай, Іилма-тохкамеи, проектнии, конструкторскии учрежденей, совнархозий, министерствай, ведомствай партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка, болхлошка, инженерно-технически болхлошка, гІулакхерча нахага язду

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПИСЬМО

Дукха деза новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте XXI-ча съезда директиваш тІа оттабаьча бесса исторе чухь цхьаккха ца хиннача тайпара чІоагІа укх семилетке халкъа боахам дегІабоалабе доккхий материальни кхоачамаш эш, дукха эшаргда бос бола металлаш, къаьстта цІаста, никель, олово, даш, кхыдараш а.

Бос болча метталаша лоархІам бола моттиг дІалоац халкъа боахаме, уж эш легированни болаташ хьадеча, электротехнически радиотехнически хІамаш хьаеча, машинаш еча. Іалъмате дукха эш уж Ленина сийлахь - доккха васкет кхоачаще — мехка массанахьа а электрификаци е, химически промышленность сихха дегІайоалае, халкъа боахама дерригача доакъошка комплексни механизации автоматизации е, аьнна ССКП ЦК июньски Пленумо оттаяь программа кхоачашъе.

Советски Союзе хадданза дукхагІа арахец бос бола металлаш. Укх ворхІ шера чухь 2—3-зза дукхагІа арахецаргда уж. Бос бола металлурги промышленноста доакъошта юкъе эггара а халагІа къахьега дезарех цаІ я, из дегІайоалае дукха капиталовложенеш дІаяхийта еза, дукха къахьега деза, материальни расходаш е еза. Цхьа тонн олово даккха рудникашка хьа а даьккха, обоготительни фабрикашка чакх а даьккха металлургически заводашка 300 тонн совгІа руда лоаладе деза, цхьа тонн никель даккха 200 тонн гаргтеи цхьа тонн цІаста даккха 10 тонн совгІеи руда иштта лоаладе деза.

Йоккхача темпашца бос бола металлурги дегІайоагІашехьа а, цхьадола металлаш хІанз а тоъац вайна. Иштача хьале дукхача предприятешка де мадоагІара доал дац, кхетаме дІадахийтад бос бола металлаш, цу металлашта когаметта дІаяха мегаргйола (кхыйола материалаш производствана юкъе йоалаяра болх мела бу.

Вай промышленносто хІанз а дукха хьаю наггахьа шара да корадоагІача а чІоагІа мах болча а бос болча металлех ю хІамаш. Масала, йоккхий а еза а люстраш, тайп-тайпара йола пенаца хьалъэхка светильникаш, вентиляционни решеткаш, скобаш, кранаш, ваннашта эша вентилеш, кхыйола хІамаш арахец. Уж хІамаш хьаеш дукха дІадода бос бола металлаш. Уж хІамаш хьае йиш яр цу металлех егел вогІа а ийрчагІа а йоацаш кизгах, пластмассах, дахчах, кхыйолча уж металлаш хувцача материалех. Цхьадолча мехкашка, къаьстта аьлча, Германски Демократически Республике боахама арматура дукха тайпаш хьаду пластмассах. Уж хІамаш дарегІа а хоза а я. Ховш ма дий дукха дола галантерийни товараши тайп-тайпара йола фурнитуреи бронзах, гезах, е цІенача металлах хьаеш хилар. Масала, анодированни алюминех, синтетически материалех хьаяь уж хІамаш дарегІа, хозагІа, практике дикагІа хул.

Доккхий кхоачамбоацараш да бос бола металлаш дІадахийта нормаш увттаеча. Царех дукха хІамаш хьаеча уж металлаш дІадахийта йоккха нормаш увттаю, дукхача хана чухь цу нормашка хьажац. Тайп-тайпарча предприятешка цхьа тайпа йола хІамаш хьаеш цхьаннеша дукхатІеи вокхар кІезигагІеи дІаухийт бос бола металлаш. Бос болча металлех ейга хІамаш хьаяра керда конструкцеш увттаяра гІулакх мела лел. Ераш да цунах дола массехк масалаш.

Масала, Пензерча тайп-тайпара боарам бола лелаш йола кранаш хьаеча арматурни 1-ча заводе цхьан кранага 4 килограммага кхачналца гез дІадода. Цхьабакъда, дикагІа йолча предприятеша уж санна йола кранаш арахецаш цу лакхехьа йийцача заводо дохийтачул 2,5-зза кІезигагІа бос бола металл дІадохийт. Даьча лоархІамаша хьахьеккхад санитарно-технически арматура кийчъеча дІадохийта бронзеи гези кІезигдарца дукха а эзар тоннаш цІаста, олово, цинк кходе йиш хилар.

Автогенни машинаш еча Одессерча заводо КТ-1.000 яха кислородни установка еш 13700 килограмм гаргга геза прокат дІайохийт, хІаьта цу тайпара установка еш Балашинскерча машинаш еча заводо из сплав 2000 килограмм кІезигагІа йохийт.

ССКП Центральни Комитета ховш да бос бола металлаш дІадохийтача дола кхы дукха кхоачамбоацараш а. Цу гІулакха дуккхача даькъе бехке я планови органаш, совнархозаш, министерстваш, ведомстваш. Металлаш дІадахийтара нормашка во хьож уж, кхом боацаш а кхетам боацаш а металлаш дІадахийтарца къовсам лоаттабац. Проектнии конструкторскии организацеша машинаштеи оборудованештеи конструкцеш увттаеш, промышленностаи наха чубахеи цІеношде проекташ увттаеш безача маьхера бос бола металлаш дукха дІадохийташ моттигаш я.

Кхом боацаш материальни рузкъа иштта дІадохийташ этта хьал ла йиш яц вайга. Щенхаштта йола порядок оттаянза яргьяц цу гІулакха тІехь. Кхом а беш, кхетам а болаш бос бола металлаш дІадахийтар доккха паччахьалкхен декхар да.

Советски паччахьалкхе йиллача В. И. Ленина хадданза хьийхад вайна кхом а беш хІаманна доал де. «ЦІаьрмата хила», совлен рузкъа дІа ма дахийта, «...мелла зІамига дале а вай йоккха машинни индустри дегІайоалае, электрификаци дегІайоалае эшача дІадахийта рузкъа кходе...» яхаш. (Соч., т. 33, оагІ 459).

Материальни рузкъаш, къаьстта аьлча бос бола металлаш кходе йоккхий торонаш я вайга. Уж дика бІаргаго йиш я цІаста кходеш цхьайолча партийни организацеша баьча балха хьокхаме.

Свердловски областа цхьайолча предприятешкеи стройкашкеи партийни организацей инициативах цІаста кходара общественни смотраш яй. Ирбитски мотоциклетни, станокаш еча Алапаевскии «Уралкабель» яхачеи заводашка, кхыйолча предприятешка цІастеи цун сплаваши кходара предложеней конкурсаш ю. Уралмаш завода, Уралэлектроаппарата, турбомоторни завода коллективаш инициатораш а хинна дІаэттай цІаста кходеш дІадахийтареи из хувцаш йола материалаш юкъейоалаяреи даькъе, хІаьта иштта уж торонаш гучаяхара а царех бизза пайда эцара а хьакъехьа. Цу дерриганеша а дика хьокхамаш тел. Свердловски областерча предприятеша укх шера 2600 тонн совгІа цІаста кходе лаьрхІад.

Оренбургски совнархоза «Уралэлектромотор» яхача заводе алюминеви обмотка а йолаш, электродвигатела конструкци е предложени оттаяй. Цо торо хулийтаргья хІара шера 350 тонн совгІа цІаста кходе. Цу совнархоза «Автозапчасть» яхача завода коллективо бронза лоаладеча эша доагамца летаю пишкаш электрически пишкашца хувца, хІаьта иштта аьшка графита порошокех тулкаш е оттадаьча, оатхалаш лоалаеча кІезигагІа припускаш е оттадаьча гІулакхаша торо хулийтаргья шера 400 тоннага кхоачаш цІаста кходе.

Одесски областерча предприятешка цІаста а цун сплаваш а кхо а еш, дІаяхийтара хьакъехьа йола 3 бІаь совгІа предложени кхаьчай. 1959 шера уж предложенеш чакхъяьхача 350 тоннал кІезигагІа доацаш цІаста кходергда. Минскерча автомобильни заводе совлен дІадохийта металл кІезигдарцеи металл лоаладара прогрессивни дикагІа йола методаш юкъейоалаярцеи машина маркага хьежжа хІара арахецача автомобилах дІадохийта бронза 0,5—3,7 килограмм кІезигдаьд. Цу масалаша хьахьокх цІаста кхо а деш дІадахийтара дешашка партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацеш бокъонца хьожача моттиге лоацдача хана, дика толамаш даьха хилар. Из болх дІахо а тІагІертта дІабахьа беза цІаста кходаь ца Іеш, кхыдола бос бола металлаш а кходеш.

Вай дегІайоагІача техника эш лоархІам болаш дукхагІа никела ларда тІа яь цІера духьал латта мога сплаваш, хІаьта иштта никель доалла мукх дуаш доаца а конструкционни а болаташ. Цунца дувзаденна халкъа боахаме никель эшилга лакхденнад. Цхьабакъда, кхом а беш, из дІадохийтилга хІанз а мадоагІара леладац.

Ийс процент гаргга никель доалла мукх ца дуа болаташ ца эшаш дукха дІадохийт санитарно-технически оборудовани, торговле предприятейи общественни кхачани оборудовани еча, хІаьта иштта машиннаькъа вагонаш, городской транспорта вагонаш, хин а форда а флота кемаш деча. Ца доаггІаш дукха никель дІадохийт маьнгеш, истола тІара лампаш, цІагІа эша кхыдола предметаш хьадеча. Ца эшшаш дукха 3—4 процент никель доалла конструкционни болаташ дІадохийт машиниийи механизмайи башха лоархІам боаца тайп-тайпара оатхалаш хьаеча.

Кхоачамболлаш пайда эцац никель доала болаташ хувцача металлех йоацача материалех: пластмассах, пластикатех, кизгаи, керамически фиолитови турбех, лоалабаьча цхерах, кхычарех а.

Никель кходеча боккха лоархІам болаш да хІамаш, механизмаш, машиний оатхалаш хьаеш дІадохийта никель доалла болат е сплав харжа хар, хІаьта иштта кІезига никель доалла е вІалла никель ца доалла болат хувцаш йола материалаш лаха хар. Массанахьа чІоагІа йоаржае йоагІаш я никель доаллача болатах шоай заводашка еча хІамай номенклатура хьожаш Московски городской Челябински совнархозаша йолаяь инициатива. Из гІулакх цар даро йиш хулийтар 30 эзар тонн совгІа уж тайпа болаташ никель ца доаллача е из кІезига доалла болатаца хувца.

Боккха лоархІам болаш гІулакх хургда никель кходеча шолха лист йола болат мукх ца дуа бутув болат дІадохийтача метта шерра юкъедоаладарах. Цу гІулакхо торо лургья шера эзар тоннага кхоачаш никель кходе. Цхьабакъда Іаьржача металлурге предприятешка шолхача листах латта болат дукхагІа арахецара гІулакхаш мадоагІара леладац.

Іалъмате боккха лоархІам болаш да олово. Цхьабакъда, из дІадохийтача цІенхашта кхоачамбоацараш да. Олово эггара дукхагІа дІадода диткъа кІай аьшк деча, технически тІехьаьйисача методаца доаккха хІанз а аьшка тІа олова хий. ХІанз а кхоачамболлаш леладац олово шозза кІезигагІа дІа а додаш, электрически прогрессивни методаца хий даккхара гІулакх.

Консервни кІопилгашка кІайча аьшка меттел лакированни Іаьржа аьшк кІезига дІадохийт. Консерв йиачул тІехьагІа дІакхувсаш йола кІопилгаш царех доалла олово хьадаккха гулъэш. Из бахьан долаш массехк эзар тонн олово цхьаьккха пайда а боацаш дов.

ССКП ЦК-ана иштта дукха бакъдараш хов ца доагІаш а кхом боацаш а даш, цинк, магни, кхыдола металлаш дІадохийташ хилар. Масала, цхьайолча промышленни предприятешка Іалъмате во пайда эц магнех хьадувлача шолхах. Из бахьан долаш бІаьш тоннаш магни дов. Легированни магнеца лоаладь чон кийчдеш цхьаккхаьнхаьа дІадахийтанза дола цІена магни дІадохийт, цу гІулакха пайда эцаш къаьнача магнехи цунах дІакъестача хІамаехи.

Іалъмате дукха эшаш да халкъа боахаме алюмини. Укх тІеххьарча шерашка алюмине тІа-тІа а дукхагІа хувц промышленноста электротехнически радиотехнически доакъошка дІадода цІастеи даши, конструкционни материал ше хиларах тарра боккха лоархІам болаш да из. Цудухьа из а иштта кхом беши лорадеш дІадахийта деза. Боккха лоархІам болаш декхар да машиний оатхалаш еча тиша алюмини дІа а дохийташ, цІена алюмини кхы доккхагІча гІулакхашка дІадахийт.

Халкъа боахаме дІадодача бос болча металлех лоархІам боллаш дакъа дІалоац гул а деш юхалоаладеча, бос болча металлаша. Цхьабакъда, укх тІеххьарча хана дукхача боахама а партийни а организацеша цу гІулакха лоархІам бац. 1959 шера 9 бетта кхача доагІа тишдена цІаста доалла металл 17 эзар совгІа тонни даш ворхІ эзар тонн гаргтеи кхачанзар халкъа боахамга. Предприятешка Іовш йола бос болча металлех дІакъеста хІамаш гулъелга а уж лораелга а вогІа латт. Гулдаьча тишача, тайп-тайпарча бос болча металлийи сплавийи дукха эзараш йола тоннаш шоайла вІашагІаэю, къаьстта царех хьадоала шолхаш а эдеш, из бахьан долаш бІех а лу, бос а бов цар.

ССКП Центральни Комитето лерхІ бос бола металлаш лораделга хІара денна массайолча предприятешка, стройкашка, транспорте дана даргІоаца гІулакх. Дувцийта йоацаш оккха толам болаш гІулакх хургдоах, халкъа боахама эша дукха мах бола бос болча металлий дукха а итташ тоннаш кхое торо а лургьа цо, нагахьа санна ерригa партийни, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешеи вай мехкарча къахьегамхошеи из гІулакх бокъонца хьал а ийца, из декхар чакхдоаккхе. Бос бола металлаш лорадар боккхача лоархІаме гІулакх хилар белгалдаькхад ССКП ЦК-а июньски Пленумо (1959 шу). Цу Пленуме ше къамаьл деш Н. С. Хрущева аьлар: «лаха хала дола бос бола металлаш дІадахийтар доазув оттаде деза, цІенхашта хьажа веза цу гІулакхага. Партийни организацеш йоакхо йола контролераш хила, лаха хала дола бос бола металлаш кходеш дІадохийта, арахецача продукцена зе а хургдоацаш уж хувца йиш йолча хІамашца хувца деккхарийла я».

Фу де деза из декхар толамца кхоачашде?

Эггара хьалха из декхар кхоачашдеча эш партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацеша болхлошеи инженерно-технически болхлошеи дакъа а лоацаш хІара предприяте а стройке а бос бола металлаш кхом а беш дІадохийтаргдола хьдда гІулакхаш оттадар.

Предприятешка, стройкашка, промышленноста хІара дакъ тІа бос бола металлаши никель доалла болаташ малагІча гІулакхашка дІадохийт кІоаргга довза деза, кІезигагІа мах болча лаха аттагІа долча металлащеи материалащеи уж хувца йиш йола торонаш лаха еза, эггара хьалха промышленноста электротехнически, автомобильни, тракторни доакъошка, химически машинаш еча предприятешка а лохаш. Мах бола металлаш дІадахийтара йола хІанзара нормаш уж кІезигагІа дІагІоргдолча оагІорахьа нийсъеш кердаяха еза. Цунца цхьана бос бола металлай кхом бе беза яхаш, цу металлай кхом бар духьа хьаеш йола оатхалаш янне а во е йиш яц. Арахеца продукци дикагІа хилара шоай кертера уйла тІаяхийта еза партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешеи берригача къахьегамхошеи.

Никель доалла болаташи бос бола металлаши кІезигагІа дІадохийтача боккха лоархІам болаш я проектни, Іилма-тохкама, конструкторски организацеш. Промышленни наха чубахеи гІирсаш хьадеча, машиний механизм керда конструкцеш увттаеча лаха хала дола бос бола металлаш махулла кІезигагІа дІагІоргдолаш проекташ увттае декхарийла я уж.

Совнархозаш, министерстваш, ведомстваш, промышленноста предприятей, транспорта, стройкай, снабженчески организацей хьалхе лелараш декхарийла ба тищдена бос бола металлаши, легированни болаташи, хІаьта иштта цар отходаши гулъяра гІулакх тоаде.

Союзни республикай компартей ЦК-аш, парте крайкомаш, обкомаш, горкомаш, райкомаш, промышленноста предприятеи, транспорта, стройкай партийни организацеш декхарийла я бос бола металлаш махулла кходе болхлошта, инженерно-технически болхлошта, гІулакхерча наха юкъе шерра кхетама болх бе, бос бола металлаш кходича, мел дукха кхы тІа а материальни рузкъа мехкага кхоач хІара денна къахьегамхошка гойташ, хІаьта кхом болаш уж дІадахийтача мел доккха зе мехха доал хоиташ долча хозача, кхетадергдолча плакаташеи хьадда болча тІахьехамашеи йола гойтара агІаи вІаштІехьаяккха, бос бола металлаш кІезигагІа дІадахийтара хьакъехьа йола дикагІа болча болхлой, бригадий, цехий, предприятеи коллективаш опыт дукхагІа йоаржае еза, цу хьакъехьа йолча дикагІа рационализаторски предложенешеи изобретенешеи конкурсаш увттае еза, иштта беш бола болх хадданза кепаюоаш тІа баккха беза.

Бос бола металлаш дикагІа пайда эцаргболаш дІадахийта лоаттаю контроль лакхъе еза, цу Іалъмате оккха лоархІам болча гІулакха юкъе дукха наха а озаш. Из де лерхІаш даьдане хургдар промышленноста а транспорта а хІара предприятe, стройкашка бос бола металлаш дІадохийтача коммунистически активехи латта комиссеш йоххаре, уж комиссеш цІаста, никель, олово, даш, кхыдола лаха хала дола металлаш кхом а беш дІадахийтарга хьожаргйолаш партийнии боахамен организацешта хьалхашка бос бола металлаш дикагІа долча тайпара дІадахийтара дешаш увттадоре а уж металлаш дІадохийтача дола кхоачамбоацараш дІадаха цу комиссешта новкъостал доре а.

Новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет теш, промышленни предприятей, транспорта, стройкай, Іалма-тохкамеи, проектнии, конструкторскии учреждений, совхозий, министерствай, ведомствай, партийни организацеша, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацеша, вай мехка берригача къахьегамхоша ер письмо а дийца, мехкарча чІоагІа эшаш долча бос болча металлий дикка кхом бергболаш шоашта мел могар дергхилярах. Цу гІулакхо йиш хулийтаргья халкъа боахам бос болча металлашца дикагІа Іалашбе, ССКП XXI-ча исторически съездо хьалхашка оттадь декхараш кхы а чехкагІа кхоачашде новкъостал дергда цо.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет.

1959 шера 14 декабрь.

ТӀадоагӀача шера чотах

Семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, Ӏалальмате чӀоагӀа къахьегама овсарал лакхъеш хьайоагӀа крекинг-завода коллектив.

Иштта, В. Шумовске кулгалдеча № 1 йолча цеха коллективо шера йола еррига сийрда продукташ арахецара план кхоачашъяьй октябра хьалхарча деношка.

Ше тӀайийца социалистически декхараш кхоачашдара дика къахьийгар № 21-1 йолча коммунистически къахьегама установка коллективо а. Декабрь бетта шера йола план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал тӀех 12 эшелонал совгӀа доаго дьтта деннад коллективо, хӀьта 156 тонн доагам, 270.000 киловатт-сахьат электроэнерги кхо а яьй. Цул совгӀа 223 тонн мехкдьттеи, мехкдьттай продукташи ца йойташ лораяьй. Из да ССКП ЦК декабрьски Пленума коллективо луш дола совгӀат.

Дикача къахьегама толамашца Пленума накъа йода № 13-14 йолча установка комсомольско-кагирхой коллектив а. Ноябрь беттара план тӀехкхоачашъяьй цо, планал совгӀа 3 эшелонал совгӀа доаго дьтта ара а хийцад.

Дукха рационализаторски предложенеш балха юкъе кхийлай укх деношка комсомольцаша - оператораша В. Башко, Л. Жицкаяс, З. Кудрявцевас.

Шишшеи кхоккхеи специальность йолаш а, производстве говзалца уж лелаеш а ба технологаш В. Шеин, Н. Редькин, Г. Саакьянц, И. Захарченков, иштта кхыбараш а. ХӀара установке слесарни инструменташ чуйола яьшкаш латт. Нагахьа санна станокаш тоае езаш хуле, слесарашкара новкъостал хиларга а ца хьежаш, технологаша шоаш дӀадоах уж новкъарле йолаш дола гӀулакхаш.

Доккхий балхаш дьд кагирхоша мехкдьттеи мехкдьтта продукташи кхояра. Цо торо хилийтар республике хьалхара моттиг яккха а, хӀьта обкома комсомола а мехкдьтта чакхдоахача промышленноста Управлене а дӀа-юха тела ЦӀе байракх яккха а.

Парте а правительствас а оттаяь ворхӀ шера план ялх шера кхоачашъяь яккха лаьрхӀад крекинг-завода болхлой коллективо.

К. ЗАБЕЛИН,
Грозненски крекинг-завода комсомола комитета секретарь.

Новаторий предложенеш

Новаторски предложеней фонд вӀашагӀйоллара Москверча «Каучук» яхача завода рационализатораша дӀадоладаь гӀулакх шерра хьаллаьцад Грознерча локомотивни депо болхлоша.

Тайп-тайпара пайдане предложенеш тел депо рационализатораша локомотивашта сихагӀеи дикагӀеи ремонт яра.

«СО» сери йолча паровоза паровоздушни насоса эшаш дола гӀозараш кердача тайпара дара приспособлени еннай токара нов. П. Трискуба. Цу гӀулакхо торо хулийт уж гӀозараш дуккха аттагӀа хьаде а, хӀьта кхозза дукхагӀа арахеца а.

Паровозий яьшта йоахкача приборий патрубкаш яра пайдане предложени еннай фрезеровщика нов. Ф. Федорова. Цо торо хилийтай патрубкаш хьаелга дикка аттача даккха.

Паровоза поршенещара, иштта кхыча механизмашцара болх хӀанзалца чӀоагӀа хала бар. Цига къахьега дезаш хулар 8—10 болхло. Подъемочни цеха слесара нов. М. Назаренкос еннача предложенех вӀашагӀъеллай подъемник. Цо торо хулийт хьалха 8—10 саго баь болх шин сагага байта.

Говза новатораш дукха ба депо. Кулгашца деш дола балхаш аттача дахара, технологически процессаш кердаяхара, иштта кхыдола гӀулакхаш балха юкъе кхахьара чӀоагӀа гӀо ду цар.

Г. АНОХОВ.

Шера 2 миллион фуъ гулдар духьа

УКРАИНСКИ ССР. «Борки» яхача Харьковски областерча опытни боахама дикагӀа йолча птичница В. Ф. Сидорас декхар тӀайийцадар шера цхьан миллионал кӀезигагӀа доацаш фуаш гулде аьнна. ССКП ЦК декабрьски Пленума доккхий толамаш а дьха накъа йода В. Ф. Сидора. Цо Ӏунал деча котамаша 10 бетта 800 эзар фуъ дьд. Котамаш кхоабача ферме иштта доккхий толамаш дьхад халача балхашта механизаци яр бахьан долаш. Цига оттаяьча доакъар кегадеш йолча машино шин минута 300 килограмм доакъар кийчду. Котамаш чуйоахкача кӀоагилгашта хьалхашка гӀолла тӀехьювлача доакъар телача яьшка доакъар дехк котамий кӀоагилгашка.

Керда декхар тӀайийцад В. Ф. Сидорас: хьатӀахулча шера 12 эзар котамгара 2 миллион фуъ гулде аьнна.

СУРТА ТӀА: В. Ф. Сидора.
П. Мороза сурт.
ТАСС фотохроника.

Харжархошца масса хана бувзам лелабе

Дукха ха йоацаш Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседане ладийгӀар депутаташа харжархошта хьалхашка отчеташ ярах долча дешах Гудермесски райисполкомо яьча отчетага, хӀьта иштта заседане дийцар Курчалоевскии, Каргалинскии районашка хьалхле лелаеш болча Советски болхлой кхетам лакхбаккхара тӀехьа, царга дешийтара тӀехьа беча балхах дола дош а.

Ала дезаш да Гудермесски райисполкомо бахача нахацара бувзам чӀоагӀбеш, дукхагӀа ший заседанешка боахама дешаш дувцаш, хӀьта иштта харжархошта хьалхашка депутаташа отчеташ телара гӀулакх вӀаштӀехьа доаккхаш тӀеххьарча хана дика ший болх тоабаь хилар. Цунга хьежжа Президиумо белгалдир депутаташа яь ца Ӏеш, райисполкома отделий заведующеша а кхы болча хьалхле лелаеча болхлоша а бахача наха хьалхашка отчеташ йича бакъахьа хург хилар. Цу тайпара отчеташ йича бакъахьа я йоккийча предприятешка, совхозашка, колхозашка.

Гудермесски райисполкома балхаца цхьадола кхоачамбоацараш а да. Моттигашкарча Советий, масса хана болх беш йолча комиссей, берригача депутатий балха дикагӀа йола опыт дӀайоаржа а еш харжархой наказаш кхоачащдара тӀехьа болх тоабе декхарийла я райисполком.

Каргалински Курчалоевскии райисполкомаша тӀеххьарча хана касткаста юрта Советий председателийи секретарийи семинараши совещанеши а еш цар политически кхетам а балха говзал а лакхъеш цхьадола балхаш дьд.

Цхьабакъда хӀьта а цу райисполкомий балхаца дукха кхоачамбоацараш да. Царех керттерадар да, цу районашка дукхагӀа бола юрта Советий председателаши секретараши кӀезига дийша хилар а кхы дӀахо шоай юкъерча дешара боарам лакхбара уж къахьегаш ца хилар а.

Цу лоархӀамерча гӀулакха йоагтӀача тайпара терко а яь сихагӀа уж кхоачамбоацараш дӀадаха декхарийла я райисполкомаш.

У. САРАКАЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума орготдела инструктор.

Ший болх дукха беза Имрана

Чечингавтотреста № 2 йолча автохозяйстве болх беш ва Шовхалов Имран. Ший болх чӀоагӀа дукха безаш ва из. Масса а йолча хана тоаяь хул цо болх беш йола машин.

Доккхий толамаш дьхад цо Белгородски областе свеклаш чуэца ше вахача хана а. ХӀара бетта заданеш 150—160 процент кхоачашъярал совгӀа цу кхаь бетта 600 килограмм бензин а кходаьд Имрана.

Дикача балхаца белгалваьнна из хиларах сийлен грамота еннай цунна.

М. АХМАТХАНОВ.

Хьалха латтача болхлоша шоай опыт ювц

РОВЕНСКИ ОБЛАСТЬ. ССКП ЦК Пленума дала совгӀат долаш ба Демидовски районера 40-риччя Жовтня цӀерахча колхоза хьайбаш леладу болхлой. ХӀара 100 гектар долча юртбоахама льттана лоархӀаш 10 бетта цар яьккхай 263 центнер шуреи 85 центнер дулхи.

Районерча хьайбаш леладеча болхлошта юкъе къаьстта дика болх баьб цу колхозе доярка йолча Екатерина Ивановна Леуса. Цо юкъера лаьрхӀача 10 бетта хӀара Ӏаттагара 4.558 килограмм шура яьккхай. Дуккхача шерашка хьайбашта Ӏуьнал деш ше баьча балха опыт духхьашха ферме балха баьхкача кагирхошта дӀахьех Е. И. Леуса. Дуккхача къонача дояркаша шу доладелча денз кӀара Ӏаттагара хӀанзале а 3.700 килограмм шура яьккхай.

Сурта тӀа: Е. И. Леус (аьрдехьа) ший балха опыт ювцаш йоалл коммунистически къахьегама бригада яха цӀи яккхар духьа къовсам лоаттабеча бригада кулгалдеш йолча къонача доярка комсомолкана Мацюк Надеждайна.

А. Платонова сурт. **ТАСС фотохроника.**

Толамий новкъара ца йоала коллектив

Грознерча «Красный молот» яхача завода № 4 йолча цеха коллективо производственни декхараш хӀара бетта тӀехкхоачадду.

Ах бутт совгӀа ха я из коллектив семилетка хьалхарча шера план толамца кхоачаш а яь, шоллагӀча шера чотах дика къахьегаш йола. Цу цеха коллективо хьаю мехкдьтта промышленноста эша тайп-тайпара оатхалаш.

Дика къахьегаш а керда говзалаш ший новкъосташта Ӏомаяра гӀо деш а ва нов. Ерыкин. Ер 8-тӀа шу да из заводе балха вола а, производственни план массаза цо тӀехкхоачашъю а. Укх тӀеххьарча хана сменни норма 300—350 процент кхоачашъяьй Еркина.

Иштта дика къахьегаш ва дукха ха йоацаш Советски Эскарера цӀавена нов. Коробкин а. Балха говзал дика Ӏома а яь, производственни план 280—300 процент кхоачашъю цо.

Шоай сменни нормаш 150—200 процент кхоачаш а еш хьабоагӀаш ба нн. крановщицаш Азацкаян, Сычева, газосварщик Колпаков, прессовщица Еремеева, иштта кхыбараш а.

Коммунистически къахьегама бригада, аьнна, цӀи тиллийтар духьа, шерра социалистически ялх йоаржаяьй цеха бригадаша. Из сийлен цӀи яккхийта гӀертачарех я хьалхле лелаю нн. Грищенко, Савченка, Карпова кулгалдеш йола бригадаш. Цхьа кӀира дӀададац цу бригадашкарча болхлоша производственни летучка ца еш. Цига цар дувц шоашта хьалхашка латта декхараш, шоайла дӀа-юха йовзийт балха опыташ.

Эгтара лоархӀамегӀа дола гӀулакх да къьнара технологи кердачунца хувцари производства процессашта махулла сихагӀа механизации автоматизации елгеи. Иштта цехерча болхлоша вӀашагӀъеллай эзар тонн дозал дола колено кривошипни керда пресс. ХьалхагӀа 3—4 болхлочо жӀовнашца дукха ха а йоаеш бе безаш хинна болх, хӀанз прессо бергба. Цу пресса хьаерийола оатхалаш дукха сихагӀеи дикагӀеи хургья. Цудухьа къахьегама овсарле шозза лакхлургья цар.

Шоай производственни декхараш толамца кхоачаш а деш ССКП ЦК декабрьски Пленума сийна планал совгӀа дуккха эзараш оатхалаш арахеца лаьрхӀад цеха коллективо.

М. ОСМИЕВ.

Шера йола план кхоачашъяьй

ССКП Центральни Комитета декабрьски Пленума шоашкара къахьегама совгӀат кийчдеш Каргалински РТС-а болхлоша, юрта боахама специалисташа Пленум хьаелла ди тӀакхоачаш ремонт йира шера йола план кхоачашъе дош деннад. Цул совгӀа, 4-ча квартале ремонт е езаш йолча юрта боахама машинашта а из ди тӀакхоачаш ремонт е дош деннад цар.

Шоаш тӀайийца декхараш кхоачашдара шерра социалистически ях а йоаржаяь болх беш ба РТС-а болхлой. 10-ча декабре Каргалински ремонтно - техническе станцера юххера кховзткъеи пхийтталагӀа трактор ремонт яь араяьккхай. Цхьа ди хьалхагӀа ремонт яь йистеяьннай бархӀлагӀа автомашин. Укх гаргтарча деношка ремонт яь йистеяргья кхы а йиъ автомашин. Пленум хьаелла ди тӀакхоачаш планал совгӀа кхы а итт трактора ремонт ергйолаш я. ХӀанз ремонтни мастерске я уж.

Къаьстта дика болх баьб ремонт еш слесараша С. Абиина, Р. Анохина. Царех хӀаране сменах йола заданеш 150—170 процент кхоачашъю. Царна тӀехьа ца бусаш болх беш ба автомашинай двигателашта ремонт еш вола слесарь М. Петров, къона токарь В. Писаков, газосварщик А. Колесников.

Ремонт яра нормаш тӀехкхоачашъю

ССКП ЦК Пленума сийленца накъа баха гӀерташ Грозненски шурий совхоза ремонтни мастерске болхлой шерра социалистически ях а йоаржаяь болх беш ба. Слесараша, токараша, бригадай болхлоша цхьаккха минут ца йоаеш болх бе, аьнна декхараш тӀайийцад.

Шоаш ценна дош кхоачашдеш ба уж. Ремонт яь йистеяьннай 25 трактор, планах 20 трактор мара ремонт е езацар, 160 макха, 9 сцепка, 14 сеялка, 12 нух ремонт яь йистедаьннад. Укх гаргтарча хана ремонт яь 12 нух кхы а йистедаргда.

Социалистически яхье баьннарех хьалхле лелаеш ба масала, мотораш вӀашагӀдохкаш бола И. Скоркини Р. Горлови. ХӀара дийнахьа йола норма 150 процент кхоачашъю цар. Иштта дика болх бу электросварщика Е. Рагулина, токараша А. Бойко, И. Атарщикова, кхыбараш а.

Гудермесски совхоза коллектива тӀахьехама жоп луш шурий совхоза болхлоша, механизатораша юртбоахама инвентара ю ремонт 22-ча декабре кхоачашъе лерхӀ, ССКП ЦК Пленума кердача къахьегама толамашца накъа бахара.

Ч. ОСТАШЕВСКИЙ.

Бригада семилетка шоллагӀча шера чотах болх беш я

«Малгобекнефта» НПУ цхьоалагӀча нефтепромысла кхоалагӀча бригада болхлоша мехкдьтта даккхара хӀара бетта йола план тӀехкхоачашъю. Масала, октябрь бетта план 119 процент, ноябрь бетта — 123 процент кхоачашъяьй цар. Цхьайтта бетта планал совгӀа итташ эзараш тонн мехкдьтта дьккхад цар.

Промысле дикагӀа йола бригада я из. Профсоюза промыслови комитета дӀа-юха тела ЦӀе байракх еннай царна дика болх барах.

ЧӀоагӀа дукха везаш кулгалхо ва цу бригада мастер Х. Назадзе. Бригада коллектива хьалхашка декхараш оттадьд цо, болх беш йола скважинаш цӀаккха болх ца беш латтаргйоацаши, болх режимах бергболаши. Цо дӀадоладаьр раьза а болаш тӀайийцар лакхерча оператора А. Куксина, операторша И. Донскова, И. Кухарова, кхыболча мастераша а. Цул совгӀа, дукхагӀа мехкдьтта даккхар а дийцар цар.

Хала дар № 750-7 йолча скважинера анализ е. Х. Назадзеи А. Куксинеи 1,5 дюймови турба дӀа а яьккха 4 дюймови турба оттайир, цо атта анализ е йиш хилийтар. ХӀанз винтель хьаяьккхачул тӀехьагӀа зӀамига диаметр йолчара йоккха диаметр йолча турбачу хьадоагӀача мехкдьтта давлени цӀаьхха лохлу. Цудухьа, цӀи ялар гӀулакх кӀезигагӀа хул.

Мичча тайпара ха латте а скважине болх беш хул дикагӀа вола оператор И. Кухарови мехкдьтта дусташ йола Людмила Патутини.

ХӀанз из бригада семилетка шоллагӀча шера чотах болх беш я. Мехкдьтта дукхагӀа даккхара керда дараш балха юкъе а кхувлаш, геолого-технически мероприятеш лелаеш ворхӀ шера план пхе шера кхоачашъе лерхӀ цар.

Сурта тӀа: оператор И. П. Кухаров мехкдьтта хьаувзача насоса балхага хьожаш воал.

М. Лыкова тексти, сурти.

Аппараташи прибораши хьаю студенташа

Нефтяной институте технически кружокашта юкъе дикагӀа лоархӀаш я теофизически кружок. Укхаза студенташта кердача ӀилманнаI а техниканна а карагӀдийннараш довз, тайп-тайпара прибораши, аппараташи хьа а ю.

Цу кружоке чуйоагӀаш 6 секци я, Кружоке дакъа лоацача новкъосташа Н. Горшковеи А. Барминскеи эккхийта лаьрхӀача моттига направлени нийсъеш йола пульт кийчъяьй. Цу хьакъехьа дийцар цар Московски мехкдьтта - химически промышленноста института Ӏилмательни конференце. Из пульт хьаяр бахьан долаш шоллагӀа Ерригсоюзни совгӀат делар студенташта.

Иштта студенташа Лиховолои Жолонезеи вӀашагӀъеллай лоамашкарча льттай тӀоанашкара проницаемостьи сопротивлениийи хьахьокхаш йола прибор. Цул совгӀа студента Юшина хьаю лоамашкарча льттай тӀоанашкара магнитни проницаемость хьахьокхаш йола прибор.

Р. АЛИМОВ.

СОВЕТСКИ ДУККХАЧА КЪАМИЙ КУЛЬТУРА

Вай мехкара халкъаш социальнии духовнии лоала кӀалхардаьхача Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце хьалъе йолаяьй керда, социалистически культура. Боадонцеи Ӏовдалцеи баьхача, дуккха миллионаш болча къахьегамхошка йоккхий торонаш кхьчай адамий хьькъала карагӀ мел даьннараш довза, царех шоаех хиннаб дунен культура ганз хьалъюзаш дола маьхе хӀамаш хьакхоллараш. «Хьалха дерригача адамий хьькъало, ерригача цун тене хьегаш хинна къа,—яьхад В. И. Ленина, — техникахи культурахи хьабоала беррига безам а пайда а духхьал цхьаннешка кхачийтар а, хӀьта вожаш эгтара хиланза дагдоацача хӀамаех — просвещенехи развитехи — бахар а духьа хьегаш дар. ХӀанз техникана а культурана а карагӀа мел даьнна хӀамаш дерригача халкъа юкъара хургда, хӀьта хӀанз денз дӀа цӀаккха а наха низаш деши эксплуатаци еши хургдац адамий халкъали гаьнийи».

Советски Ӏаьдал даьннача дийнахьа денз халкъа гӀулакха болх бе йолаелар школаш, библиотекаш, музеяш, театраш. Коммунистически партеи дунен тӀа эгтара хьалха хьахиннача социалистически пачхьалкхен правительстваи хаддаза йоакхою болхлойи ахархойи кхетам лакхбара, халкъа интеллигенци хьалкхеяра. Вай мехка хьаяьй халкъа гаргеи кӀоаргга демократизм йолаши хиларца къоасталуш йола, йизза пролетарски интернационализм шийх йоаллаш а халкъий доттагӀали вошали чӀоагӀдара тӀаерзаяь а йола хьалха латта социалистически культура.

Вай советски культура лоацача исторически хана чухь Ӏалальмате чӀоагӀа лакхъенна хилар бакъду прогрессивни мел долча адамаша, хӀана аьлча дуккхача халкъашкара духьювлаш из йоландаь, кӀана аьлча дуккхача къамех латтача вай пачхьалкхенна карарча доккха а зӀамига а мел долча къамех доахка духовни дика гӀулакхаш цо чулоацандаь. Наха шоай кхетам а говзал а хьагуча йоаккхаргйола хьал хулийтаргдац социализмо яхаш ба хӀанз капиталистически строягахьара бараш. Уж эхьдайна хабараш харц ду Советски Союзе кхоачащдеш латтача культурни тӀулакхаша. БӀаьннел совгӀа къам дах вай мехка, царех дуккхачарга советски Ӏаьдал даьначул тӀехьагӀа мара йиш хиннаяц шоай къамий культура дегӀайоалае, шоай хьакъал гучадаккха. Революци ялалехьа шоай йоазув доацаш а кхоачабенна дӀабалар кхерам болаш а хиннача ненцаша, чукчаша, киргизаша, даргинцаша, кумыкаша, дуккхача кхыча къамаша а хӀанз хьаеш латт шоай къаман культуреи искусствои. Коммунистически партеи Советски правительстваи кӀама кходац вай Даьхен дуккхача къамий социалистически культура дегӀайоалаяра а тоаяра а.

Москве хиннача бурятски искусстваи литератураи декадо хьахьекхар тӀехьадиса хиннача бурятски халкъо ший культура чӀоагтӀа дегӀайоалаяь хилар. Дукха ха я республикера къьхат - мотт ца ховлга дӀадаьккха, хьалкхийнаб шоай писателаш, художникаш, композитораш. Бурятски АССР-е болх беш да массехк театр, дуккха вӀашагӀъехка художественни самодеятельноста кружокаш я. Бурятски писателий книжкаш Бурятерча издательстве арадийнна ца Ӏеш, Москве а арадувл. Дукха хана денз шоай культура йолаш хьадоагӀача халкъий искусство а вай хана хозагӀа хиннай, хӀана аьлча вахар хозагӀа хиннад, хьалкхийнаб керда, доккхий кхетамаш дола нах.

Метташка а, художествага а, оамалаши гӀулакхаши Ӏомадарга а, моттигерча хьалашка а диллача селла тайп-тайпара йола къамий культураш шоайла таргаоз цар чулоацам социалистически хиларо, уж вӀашагӀтох коммунизм хьалъяра йолча сийлахь-йоккхача идея, пролетарски интернационализмаи халкъий доттагӀлени идея. Цхьан халкъа дикача культураи искусстваи произведени кхыча халкъашта сакъердамеи кхетаеши хулийтар из да, цхьан къамах волча художника йоккха творчество дерригача адамашта мегаргйолаш ер из да.

ХӀара, доккха а зӀамига а мел долча, халкъа художественни творчество йизза дегӀайоалаяра лард елла ца Ӏеш, къамаши цар культураши вӀашка а увзаш адамий кхетам дегӀабар сихду социалистически строя. Вай мехкара къамий культураш къаьсткъаьста йоацаш, вӀаши бувзамаш а долаш дегӀаух. Советски халкъаша культурни вахара юкъе хьегаш дола къа тӀехь-тӀехьа дукхагӀа шерлуш латт. Эрсий а кхыча а меттала доахаш да дикагӀа дола книжкаш. Цхьан республикерча культура деятелаша шоаш произведенеш язъеча хана тӀехь-тӀехьа дукхагӀа кхыча республикерча къахьегамхой вахарцара темаш а лехаш, цхьан къамах йолча художественни интеллигенце викалаша шоай искусство йовзийт кхыча къамах болча къахьегамхошта. Дика да Белоруссеи Литваи литератораш вӀашагӀбеттабалар. Украински писателаш укх шера Средни Азерча республикашка хиннаб, Таджикистана прозаикаши поэташи Узбекистане баха хиннаб.

ДӀа а юха а ухаш увттаду къаман театраш, иллейи халхареи коллективаша. Цхьан халкъа социалистически искусство вокх халкъа дего тӀаэцаш я. Эстонски ССР иллешка чӀоагӀа хозахеташ ладувгӀ украинцашеи белоруссашеи, гуржий иллейи халхареи ансамбла гӀадбахе тӀоараш детт Арменеи Азербайджанеи. ДикагӀа йолча къамий коллективаша Москверча Кремлевски театра сценера хьахьувкх шоай искусство.

Культура дакъе вай халкъаша шоайла айххийтта бувзамаш лоаттаделга дика гӀулакх да. Тайп-тайпарча къамех бола къахьегамхой гаргаувз цо, эздий тӀулакхаш Ӏомадара новкъостал ду, коммунизма духьа керда къахьегама толамаш дахара цар дегаш ураувттаду.

Доазол дехьарча реакционни культуро тӀехь-тӀехьа дукхагӀа хьахьокх ше тишъенна а, бакъдолча хӀамаш тӀара яьнна а, дика мел дола хӀама гоама долаш а, харц долча хӀамах нах тешабе гӀерташ а хилар, унахцӀенеи прогрессивнии мел долча гӀулакхашца гоамал хилийта гӀерташ а хилар. Буржуазни теоретикаша кхайкаер сагаца, нийсача хӀамашца гоамал йола, къамий йоаца, космополитически культура я.

Цикеи, дог гӀоздоаккхаши, бакъдар гойташи йолча советски искусства кердача дунен сердалои иразн чулоац шийна, дерригача мехкашкарча къахьегамхошта юкъе сий дьккхад ший. Вай дуккхача къамех латтача искусства вахарцара бакъдола хӀамаш тешшаме кхоачащдеш хилар, машара гӀулакха тӀехьа хилар, эгтара дикагӀа дола адамашта дагалатта хӀамаш кхайкадар — уж да дунен тӀа мел долча адамий дегаш гӀоздоахар.

Дунен халкъашта юкъера вай культурни бувзамаш шерагара шу массаза доал шерлуш, дегӀадоагӀаш латт. Дунен тӀарча дуккхача мехкашца культура гӀулакхаш леладу хӀанз Советски Союзо. 80 пачхьалкхен кара хьокхаш советски кинофильмаш да. Кхыча пачхьалкхенашкарча театрий сценашка вай классикийи хӀанзарча драматургийи пьесаш увттаю, советски композиторий ашараш лекх. Миллионашца лоархӀам болча тиражашца арадувл советски литература кхыча пачхьалкхенашка. Культура дегӀайоалаяра тӀулакха цхьана къахьегаш да марксизма-ленинизма сийлахьйоккхача идеяна никъ хьехаш дола социалистически лагера мехкаш.

Вай культура Ӏалальмате боккха лоархӀам болаш хилар хьаьнна дукха ха я Малхбузерча боккхийча художникаша — Ромен Роллана, Теодор Драйзера, Мартен Андерсен-Нексе, заман дикагӀа йолча идеяшца шоай творчество дегӀакхувлаш хиннача дуккхача кхычар а.

Томас Манн яхача сийлахь-воккхача немецки писатела-туманиста «шийла тӀом» эгтара чӀоагӀагӀа сихбеннача ханна майреи куреи Советски Союза берригача моастагӀий юхьмараш тӀа техар: «Сай ханахьа хиннача сийлахь-доккхача хӀаман эрсий революце айса сий деш хиларах цхьаккха саг шек хилар дезац сона. Ший мехкара лоалуш йоаца къьна порядкаш цӀенъяь дӀа а яьха, езткъеитт процент къьхат ца ховш хинна халкъ кердача культурах кхедир цо, адамий вахар даим тоалуш дӀагӀоргдолча новкъа дьккхар... Низа политико сона Росси гоамйолийтаргйоацаш селла цӀена да са эрсий уйланцара, эрсий сицара дот-уйлеи».

ДӀахо йодача хана вай советски дуккхача къамий культура дегӀайоалаяра йола йоккхий торонаш гучайоах ворхӀ шера плано. Дуккха а дукхагӀа хургья газетий, журналий, книжкай тиражаш, хьалдергда керда кинотеатраш, телецентраш, культурно - просветительни учрежденеш. ЧӀоагӀа теркал деш да мехка радиофикаци яра гӀулакх.

Идеологически дешай хьакъехьа ССКП XXI-гӀча съездои парте Центральни Комитетои яь решенеш а Н. С. Хрущева даь къамаьлаш а вай партийнии, советскии, профсоюзнии, комсомольскии организацеша, творчески союзаша, культура деятелаша, Советски Союза берригача къахьегамхоша культура шерьяр а вай дуккхача къамий социалистически культура дӀахо йодача хана дегӀайоалаяр а духьа лоаттабеча къовсама бокъонца йола программа я.

1959 шера 8 декабре арадаьннача «Правда» передовая.

Тхьога ЯЗДУ

Лекционни болх тоабара чӀоагӀа къахьег Первомайски района политически Ӏилмаи хьехамаш доаржадеча Общества членаша. 300-нел совгӀа тайп-тайпарча темаех лекцеш йийшай цар укх шера районе.

ХӀанз районни культура ЦӀагӀа вӀашагӀъеллача масса хана болх беш йолча лекторе Нохч-ГӀалгӀай исторех йола лекцеш еша йолаяьй. Цу гӀулакха юкъе дика дакъа лоац историка нов. Омельчука.

Л. ШИРИНЕНКО.

— * △ * —

Гудермесски районерча Брагунски юрта Совета депутаташ шоай харжархошта хьалхашка шоаш баьча балхах отчеташ еш ба. Отчеташ яьй депутаташа Амерханова, Альтимирова, Ахмадова, Хамидова иштта кхыбараша. Харжархоша шоашта тийнна наказаш дукхагӀа долча дькъе кхоачащдаьд цар. Юрта йисте бахача наха цӀеношка электрически сердало чуйиллай, эзарнел совгӀа гаьнаш дӀаегӀай юрта, Шолжах тӀехбувла паром дьд. Шоай депутатех доккхал деш ба Брагунера харжархой.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

— * △ * —

ЧӀоагӀа теркам тӀабахийта ладийгӀар оаха укх деношка тхоай техникума директора И. И. Оалова «Новкъостий судехи цар лоархӀамахи» лаьца яьча докладага. Массане а могадир из боккха доархӀам бола гӀулакх, хӀьта техникуме новкъостий суд а вӀашагӀъеллар. Суда членалла хержар дикагӀа бола дешархой.

А. ТЕРКАКИЕВ,
Статтехникума дешархо.

— * △ * —

Укх деношка Шалински къахьегамхой депутатий райсовета сесси хилар. Сессе дийцар райсовета исполкомо баьча балхах дола дош.

Къамаьлаш даьча депутаташа белгалдир боахама декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагӀа боахаш, боахама дешаш заседанешка дувцаш исполкомо ший болх дикка тоабаь хилар, хӀьта иштта исполкома балхацара цхьадола кхоачамбоацараш а.

Х. ШУАИПОВ,
райисполкома секретарь.

— * △ * —

«Сельстрой» треста автотранспортни контора коллективо ССКП ЦК Пленума сийна яхье а яьнна шера йола план 2-ча декабре кхоачашъяьй. Цул совгӀа, Пленум хьаелла ди тӀакхоачаш 8 эзар тонн мухь дӀабахьа дош а деннад цар.

Треста коллектив 1960 шера чотах болх беш я.

А. КУЛЬКОВ.

— * △ * —

Дукха ха йоацаш Грознерча инвалидий госпитале писатела Тендрякова произведени ювцаш книжкаш дешарий конференци хилар. Цига гулбеннабар лораш, медсестраш, иштта кхыбараш а.

Сакъердаме хаттараш телаш, книжка дувцаш дуккха къамаьлаш дир цига.

П. ПОПОВ.

— * △ * —

КИП-а центральни мастерске дикагӀа лоархӀаш вола расходомерщик ва Виктор Ползиков. Цо ремонт яь прибораш ца талхаш болх беш хул. Иштта укх бетта производственни энергетически конторе № 12 йола пишк болх ца беш сецар, дукха яр цига прибораш ремонт е езаш йола. Сихха ремонт яь яьккхар цо цига. ТӀаккха пишк болх бе йолаелар.

В. Ползикова ший дийнахьара норма 120—180 процент кхоачашъю.

Г. ЗАСОРИН.

ССКП ЦК ДЕКАБРЬСКИ ПЛЕНУМА НАКЪА ДОЛХАШ

ХIара Iаттагара 3800 килограмм шура яккха

Курчалоевски района Ленина цIерахча колхозе социалистически яхье баьннача дояркашта юкъе хьалхле лелаеш я Тазбаева Кхокха. Ер шоллагIа шу да цо колхозе дояркала болх бу. Атта бац хьайбашцара болх. ЧIоагIа хала дар цунна хьалхарча шера ферме болх бе. Шийна ца ховр специалисташкеи, говзача дояркашкеи хатта эхь хетацар цунна. Цудухьа, хIанз хьайбаш кхабара а лелабара а говзал я цунга. Цо лелабеш 10 етт ба, хIара Iатта лаьрхIа шиший моттиг къоастаяьй Тазбаевас. ХIьата цIена а екъа а хулийт цо доахан чулатта моттиг. Цул совгIа, ханханнахьа хий меладу, зоотехнически Iилмо яххача тайпара доакъар а дехк царна. Дика доал дарга хьежжа мара лакхлац хьайбай продукташ.

ЧIоагIа терко ю Тазбаевас доахан деттача хана. Ше бетталехьа цIена бул цо Iатта шим, хIаьта шинна а кулгаца шамара массаж • а ю. Цул тIехьагIа сихха Iобетт етт. Ше бийтта ялалехьа цкъаи шоззеи массаж ю цо Iатта шамара, хIана аьлча, из болх цо баьчул тIехьагIа Iатто шийга мел йоалла шура Iохец.

ХIара Iатта оамали, цун гIулакхи доярката довзаш ца хуле, лоха хургья царгара хьайоаха продукташ,— йоах Тазбаевас.

Укх шера хIара Iаттагара 3800 килограмм шура йоаккхаргья, аьнна, социалистически декхар тIайийцар Тазбаева Кхокхас. Итт бетта хIара Iаттагара 3310 килограмм шура яьккхай цо хIанзале.

— Айса денна дош, ха ца къовсаш, низ ца кхобеш сийленца кхоачашдергда аз, йоах цо.

Б. АХМАДОВ.

Керда комбинкормови завод

Орджоникидзевская яхача станице комбикормови доакъар арахецаш йола завод йилла цхьа бутт совгIа ха мара яц. Цу юкъах 700 тонн гаргга хьайбашта чIоагIа пайдане дола доакъар арахийцад заводо. Тайп-тайпара я завода арахеца продукци. ХIанз арахец, деттача доаханнеи чуоттаяьча хьакхарчаштеи лаьрхIа комбикормови доакъар.

Кердача завода монтаж елга чIоагIа бехктокхаме болх бар. Арахьара новкъостал ца дехаш из болх баьб механика нов. Ф. Аристова, электросварщика М. Мазина, слесараша М. Оздоева, В. Фатеева. Къаьстта дика болх баьб къонача слесара Оздоева. Шийца ши новкъост кхы а волаш Червленная яхача станице завода монтаж е вахав из. Планах цхьан бетта е езар монтаж. ЦК Пленума сийна социалистически яхье баьннача механизатораша из болх кхаь кIира йистебаьккхаб.

Завод болх бе йолайолийтача хана цига болх бе говза болхлой бацар. Цудухьа хьалхарча деношка планах йоагIа продукци арахецацар заводо, цхьан сменах мара болх а бацар. Лоацца хана цига болх бе Iомабеннаб мастераш Б. Нам, А. Вешагуров.

Массехк шера электрикал болх баь ва А. Вышигуров. Дика слесарь-механизатор а ва из. Из мастер волча хана денз нормаш тIеххкхоачашъю смено. Планах хIара сменах 11,5 тонн комбикорм арахеца езача 15—16 тонн арахец. ХIанз кхаь сменах болх бу заводе. ХIара денни буси 40 тоннал совгIа комбикормови доакъар арахец цо. Завода продукции йийю дуккхача районашкарча колхозашеи, совхозашеи, кхыча хьайбаш долча организацешеи. Ши бIаь тонн совгIа завода продукци ийцай МагIалбика района. Наурски, Первомайски, Сунженски районашкарча колхозий заказаш кхоачашдаьд. Цахаддаш комбикормах йотташ машинаш дIаух завода коара.

Керда йиллача комбикормови завода коллектив сийленца накъа яха лаьрхIа я ССКП ЦК Пленума.

О. БУЗУРТАНОВ, (тха корр.):

Техника кийчъеш ба

Дика къахьегаш ба укх шера Сунженски района «Победа» яхача колхозера механизатораш. Деррига кхашкара балхаш йисте а даьха, юртбоахама инвентара а техника а ремонт еш ба уж хIанз.

ХIанзале а боахаме йолча 15 комбайнах 14-нена ремонт яь баьннаб механизатораш. Шоай комбайнашта дикагIа ремонт яра белгалбаьннаб комбайнераш нн. А. Шевцов, В. Чеботарев, М. Колойтаков, Ю. Пожаров, иштта кхыбараш а.

Шоаш болх беча 19 трактора ремонт яь баьлар трактористаш нн. М. Чечелев, В. Белозеров, Н. Трибунцов, М. Коннов, В. Ермоленко, дуккха кхыбараш а. ХIаьта РТС ремонтеча мастерске 6 трактор вIашагIйоллаш а латт.

Цул совгIа культиватораштa, сеялкашта, косилкашта, кхыйолча юртбоахама инвентара бокъонца ремонт яь йистебаьннаб колхоза механизатораш. Царна ремонт еча белгалбаьлар механизатораш нн. С. Банченко, А. Моисеев, А. Котельников, В. Редьков.

Юртбоахама инвентара дика ремонт яро, семилетка шоллагIа шу дикача къахьегама толамашца дIадахьа торо хулийтаргья, йоах колхоза механизатораша.

В. ЖИДКОВ,
Сунженски района «Победа» яхача колхоза механик.

Декхараш тIеххкхоачашдеш...

Грозненски района Ермоловски птицесовхоза коллективо пачхаьлкхенна дулх дIададалара шера йола план 101,5 процент кхоачашъяьй, хIаьта планал совгIа 70 центнер а еннай. ХIанз а дулх дIалуш латт пачхаьлкхенна. 11 бетта духхьал коа тIарча оалхазарий дулх дIаденнад 4576 центнер.

Доккхий толамаш даьхад коа тIара оалхазараш леладераша. Пачхаьлкхенна фуаш дIадалара шера йола план 110 процент кхоачашъяьй, планал совгIа 390 эзар фуъ а деннад. 1-ча декабре хIара котамгара 143,7 фуъ гулдаьд планах шера 144 мара гулде ца дезача.

Дикача балхаца белгалбаьннаб цхьабола болхлой. Масала, Олюнина Нинас хIара котамгара 170 фуъ, Богуслова Полинас 168, Плис Верас 152 фуъ гулдаьд. Иштта дика болх баьб боабашкашта гIулакх деча Васильченко Татьянас а. ХIара боабашкагара 82 фуъ гулдаьд цо. Шоай декхараш кхоачашдаьд москалаш лелаеш болча Кляшторная Тамарас, Маримова Верас а.

Шоаш тIайийца социалистически декхараш кхоачашдаьд совхоза цхьоалагIча отделене шурий-товарни ферма хьайбаш леладераша а. Района фермашта юкъе а хьалхле лелаеш ба уж. 10-ча декабре кхаччалца 3665 килограмм шура яьккхай доярка Юсупова Марияс. Иштта дика болх беш я Сайдова Таиба. ССКП ЦК Пленума сийна 3300 килограммага кхаччалца шура яьккхай цо.

Дикача балхаца белгалбаьннаб хьайбаш леладераш Хь. Яхьяев, В. Юсупов, Х. Усманов, кхыбараш а. Цар шоай ханнахьа хьайбашта доакъар дехк, хий меладу.

Хьалхле лелаеча фермана дIа-юха тела ЦIе вымпел еннай, хIаьта доярката совгIаташ а тийннад.

ССКП ЦК Пленума сийленца накъа яхара дика къахьегаш я Ермоловски совхоза коллектив.

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
Ермоловски птицесовхоза парторганизаце секретарь.

Фух долча доаханга лерттIа хьажа

— ЧIоагIа новкъа да из — бIаргагушше а гIеллуш латт хьайбаш,— йоах «Шалинский» совхоза 2-ча отделенерча хьайбаш леладераша.

Ферма учетчика нов. Солтаханова дувц, эггара хьалха дикача симментальски фух дола доахан ферме дебаце доладарах.

1958-ча шера тха совхозо Курски областера симментальски фух бола массехк етт ийцар, йоах нов. Солтаханова. Царца дикагIа долча доахан фу доладе лаьрхIадар оаха. Ала хIама доацаш дика фу да из, хIана аьлча цар шура кхыча доаханчул дуккха хьаьнагIа а хул, хIаьта духхьашха бахкача Iатто 12—13 килограмм а лу дийнахьи буси.

Цхьабакъда, хIанз санна царна во гIулакх дойя дувца а дезац уж дика тоалулгеи цар шура тIатохилгеи. Зоотехнически Iилма яххача тайпара дика фу дIадоладе а дебаде а йиш яц доагтIача тайпара гIулакх а деш хьайбаш лела ца дича.

Во гIулакх ду цу доаханна 2-ча отделене ферме. Уж чудоахка помещени тоа а ца еш, шелал чу а ухаш латт. ХIанз, йис тIа а йилла латт цу помещенешка чудоахка доахан.

Совхоза хьайбаш леладерашта дагадоахка хIамаш бакъдолаш да. БIарахьажа магац отделене фермачу латтача доаханна: хоттала, кхола, шелалга латт уж.

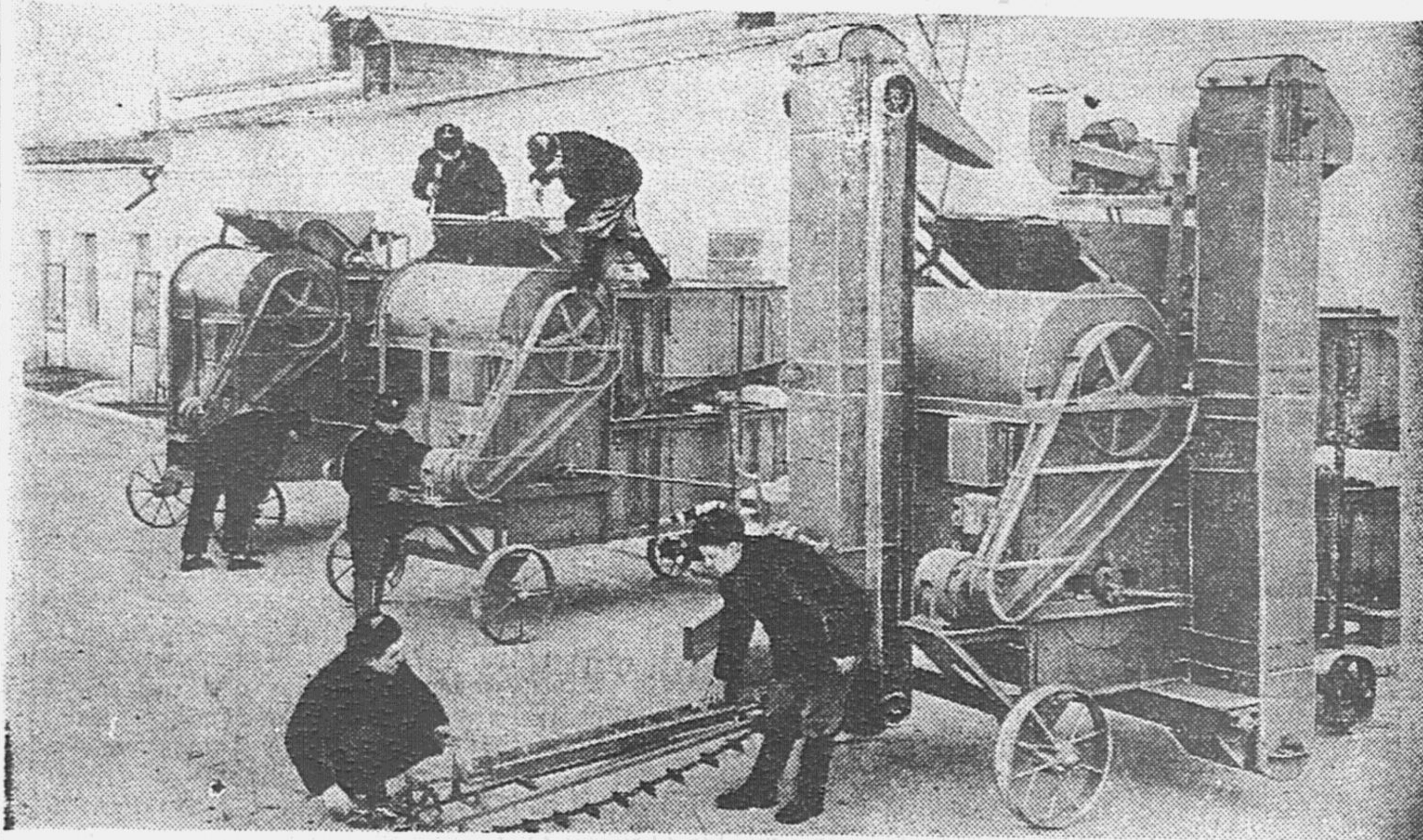
Хьайбаш леладерий масса хана а вIаштIехьа хилац царна доакъар дилла, кхы гIулакхаш де, хIана аьлча гонашка гIолла когаш хоттала Iочу а дахе боахкийс уж.

Совхоза дирекцена геттара дика хов из гIулакх. Цхьабакъда, цхьаккха а хIама-м даьдац цо из гIулакх тоадара.

Махулла сихагIа уж кхоачамбоацараш дIададахара оарцагIаяла еза совхоза дирекци.

А. ЕСИМБАЕВ.

Промышленносто—юрта боахама

ОРЕНБУРГ. Оренбургски совнархоза машинаш еча управлене предприятеша доккха новкъостал ду областерча юрта боахама. Цар хьаю трактораштa эшаш йола оатхалаш, колхозийи совхозийи мастерскешта оборудовани, юрта боахама тайп-тайпара машинаш. Масала, бурой оборудовани еш йолча Оренбургски заводо укх шера арахийцай Кузнецова системах йола ялат цIенду 50 машин. Сахьата 8 тонн ялат цIенде низ кхоачаш я уж. Уж машинаш областерча колхозашкеи совхозашкеи дIакхачийтай.

Сурта тIа: ялат цIендеш йола машинаш колхозашка дIаяхийталехьа.

Б. Клипиницера сурт. ТАСС фотохроника.

Техника ремонт яра лерттIа терко е

Юртбоахама машинашта ремонт елга во лел Шалински района «Джалка» яхача совхозе. Ремонт еш йола помещени хиннаяц цига хIанзалца. Дукха ха я мастерскеш хьалъе йолаяь, цхьабакъда, уж хьалъяь яха декхарийла бараша цхьаккха тайпара йоакхо ца яр бахьан долаш, хIанз а яланза я уж. Август бетта болх бита а бита дIабахар, уж хьалъеш хинна № 4 йолча СМУ болхлой. Цу хана денз юртбоахама Министерствана дагадехадац из гIулакх, совхозо массаза а хьалхадаьха доллаше а.

— Царга кхы даха дог а ца хинна, — йоах инженера,— тхо тхоаш доладелар мастерскеш кIезиг-дукха болх бе мегаргйолаш тоае. Эггара хьалха кран-балка дIаоттайир болхлоша. Из ца хилча тракторaш вIашагIйоахаш хьайоаха йоккхий оатхалаш хьалъайе могаргдацар болхлошта. РТМ ремонтникаша шоай низаца цехашка дIаоттайир тракторни, сверлильни, обдирочни станокаш, гидропресс. Мастерской бархIе а цехе бетон йиллар. Машиний оатхалаш юлургйолаш дIайха хий лоаттордола моттиг йир. Цхьабакъда, тха болх цу тIа чакхбаланзар. Цехашка отоплени, наIараш яцар. Шийла мух чакхбувлар мастерскешка. Болх бе йиш яцар. ТIаккха цхьан оагIорахьа мух чухьекхаргбоацаш улгаш а теха, цехашка аьшка пишкаш оттайир болхлоша.

Уж балхаш-м чакхдаьхадар механизатораша, цхьабакъда цар низ дIа а ца кхоачаш Iалаьмате ледара лел цехашка электричество чуйиллара гIулакх. ХIанз денош геттара лоаца да. Делкъел тIехьагIа кхоъ ах— диъ сахьат даьлча цехашка баьде а йолаш болх бе йиш а йоацаш бус ремонтникаш. Цудухьа хIара балха ди цаI-шиъ сахьат лоацлу. Сельхозснабо массаза а материалаш хIанз-хIанз хургья, яхаш дувц, хIаьта из «ХIанзе» цIаккха кхоачалуш а яц.

Совхоза 72 трактор я капитальнии текущии ремонт е езаш.

Укх шера йиълагIча квартале 40 трактор ремонт яь йистеяккха езаш ба РТМ-а механизатораш. Цхьабакъда, хIанзалца ремонт яь яьннараш-м 14 мара яц. 10-ча феврале ерригача юртбоахама машинашта ремонт яь бовла безаш ба уж. Царга из кхоачашдулуртда, нагахь санна, кхоачамбоацараш новкъара дIадоахе, е вешта аьлча электричество чуюлле, цехаш тоайойя кхьдола гIулакхаш чакхдоахе.

Мастерскешка къаьстта дика балхаш дарца белгалбаьннаб кузнец Арсимеков Музу, газосварщик Абдулвахидов Герман, токарь Элиханов Саламу, тракторист Бисултанов Майрбик, иштта кхыбараш. Цар шоай болх бизза теркам тIабахийта, дика, цIена бу. ХIара сменах йола норма 130—200 процент кхоачашъю цар. ДIахо йодача хана кхы а дикагIа болх бе лаьрхIа ба механизатораш бакъда, кулгалхоша чехкагIа дIадаха деза балха юкъера кхоачамбоацараш.

С. ЧАХКИЕВ.

Юртбоахама техника ремонт ярах

ЧIоагIа лоархIамера гIулакх да ханнахьа юртбоахама техника ремонт яь яккхар. Из тIулакх дика кхетаду Курчалоевски района механизатораша. Шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяь къахьегаш ба уж.

Къаьстта юртбоахама техника дика ремонт яра белгалъяьннай Орджоникидзе цIерахча колхоза къонача коммуниста нов. Бедирова Насрудде кулгалду комсомольско - кагирхой бригада, «Путь к коммунизму» яхача колхоза Алиева Леча керте латта бригада, хIаьта «XX партсъезда» цIерахча нов. Хамзатов Ахьмад бригадир вола бригада а. ХIанзале дукхагIа йолча юртбоахама инвентара ремонт яь йистебаьннаб уж.

Шоай низ ца кхобеш ССКП ЦК декабрьски Пленум хьаеллача денна, массайола юртбоахама техника дика ремонт яь яккха гIерташ къахьегаш хьабоагIа механизатораш.

Л. ИЛЬЯСОВ,
Курчалоевски района «Ленинизма байракх» яхача газета бехктокхама секретарь.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

Дукха ха я Каргалински района «ЦIе ахархо» яхача колхозе А. Ковтюхеи М. Холошеи дояркалла болх бу. Шоай къьнара къахьегама опыт дIайовзийт цар къонача доярката. Ерригача шурий-товарни ферма коллективо дика къахьегарах укх дIабахача цхьайтта бетта йола план кхоачашъярах районе хьалхара моттиг яьккхай цар колхозо. ХIара Iаттагара цар яьккха шура юкъера лаьрхIача 2510 килограммага кхоач, планови заданех йоагIачул дуккха дукхагIа хул из.

Фермерча доярката юкъе дикагIа лоархIаш болча А. Ковтюха — 2620 килограмми, хIаьта М. Холоше — 2670 килограмми шура яьккхай цхьайтта бетта хIара Iаттагара.

ССКП ЦК декабрьски Пленум хьаеллача денна 2760 килограмм шура йоаккхаргья, аьнна социалистически декхараш тIайийцар цар. Декабра хьалхарча ах бетта хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 64—68 килограмм шура яьккхай хьалхле лелаеча доярката хIанзале.

Шоаш тIайийца социалистически декхараш сийленца тIеххкхоачашдергда оаха, йоах нн. А. Ковтюхеи М. Холошеи.

М. ТКАЧЕНКО.

Керда декхараш тIайийцад механизатораша

ССКП ЦК Пленума накъа болхаш Веденски РТС-а ремонтникаш шерра социалистически яхь йоаржаяь болх беш ба. Ремонт яь йистеяьннай 6 автомашин, 8 трактор.

Дукха ха йоаццаш Веденски РТС-а конторе хиннача собране механизатораша Гудермесски механизаторий дика тIулакх могадир. Цул совгIа керда социалистически декхараш тIайийцад цар: трактораштеи автомашинаштеи ремонт яра шера йола план 22-ча декабре кхоачашъе, ремонтни материалаши, машина оатхалаши, машинаши тоаяь юхаметтаяра чотах тракторашта ремонт яра дIабода мах 7 процент, автомашинашка дIабода мах 10 процент лохбе, ремонтни болхлой квалификаци лакхъе, кхыдараш а.

Шоаш тIайийца декхараш кхоачашдара шоай беррига низ тIабахийта болх беш ба уж. Дикача балхаца белгалбаьннаб слесараш Литовченко, токарь Исмаилов, тракторист Бибулатов, электросварщик Джабраилов, кхыбараш а. Сменах йола заданеш 130—150 процент кхоачашъю цар.

Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш лерттIа лелац болх.

Уж кхоачамбоацараш балха юкъера дIадаьхача ремонт ший ханнахьеи дикагIеи ергья.

С. АЛИЕВ,
Веденски РТС-а керттера инженер.

ДикагIбарий толамаш

1959 шера цхьайтта бетта хIара Iаттагара 2600 килограмм а кхы дукхагIа а шура яьккха НохчГIалгIай АССР шаьрача ядача колхозашкара дояркаш

	килограммашца.
Л. Колесникова — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	4248
Е. Авилова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	4029
Ф. Амриева—Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3853
Л. Амриева—Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3663
Л. Проценко — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3545
М. Романова — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	3531
З. Кузнецова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	3519
Н. Тройдокало — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3425
М. Белогурова — Сунженски района XX партсъезда цIерагIа колхоз	3401
Р. Савина—Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	3390
Е. Степанова — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3343
Р. Романова — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	3329
Ф. Яценко — Наурски района XX партсъезда цIерагIа колхоз	3306
Р. Амриева — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3275
Н. Кедина—Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	3273
Л. Магазейщикова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	3254
Р. Амриева — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3205
Е. Гребенюк — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	3158
М. Черненко — Сунженски района XX партсъезда цIерагIа колхоз	3146
М. Хоратьян — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3145
Н. Шенцова — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	3143
Х. Халидова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	3100
Е. Безреброва — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3098
А. Зверева — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	3092
П. Тельпук — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	3084
Д. Вербицкая — Сунженски района ЦIе Эскара цIерагIа колхоз	3078
Л. Хайлова — Сунженски района XX партсъезда цIерагIа колхоз	3069
А. Авдеева—Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3065
Т. Кугаевских — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3048
А. Луценко — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз	3042
М. Мищенко — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	3004
Ю. Игнатенко — Сунженски района 1 Мая цIерагIа колхоз	3006
А. Бабаян — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3004
А. Ефремова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	30004
Л. Никандрова—Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз	2994
Р. Глобенко — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	2983
М. Хрыкина — Сунженски района XX партсъезда цIерагIа колхоз	2982
Т. Дохненко — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2981
В. Косинова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2980
В. Скориков — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоза (дояр)	2970
А. Шатурина — Сунженски района ЦIе Эскара цIерагIа колхоз	2951
Ф. Дороговозова — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2944
К. Алешечкина — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2935
Н. Яицких — Наурски района «ЦIе Байракх» колхоз	2920
А. Бычкова — Наурски района «Октября 40 шу» яха колхоз	2903
Г. Грибенченко — Сунженски района «Победа» яха колхоз	2892
М. Кучина — Наурски района «Октября 40 шу» яха колхоз	2885
Ф. Ливинштейн—Сунженски района ЦIе Эскара цIерагIа колхоза (дояр)	2881
Т. Гриднева — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2879
Н. Гербей — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз	2874
М. Зотова — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз	2871
М. Зеленина — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2863
А. Андрюнькина — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2857
Н. Полунина — МагIалбика района «Кавказ» яха колхоз	2844
А. Колпикова — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2838
В. Сумарокова — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2837
З. Баранова — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз	2835
П. Магрицкая—Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2831
Е. Налимова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2830
М. Коноба — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	2824
Г. Инкарева — Сунженски района XX партсъезда цIерагIа колхоз	2805
Т. Мартемьянова — Наурски района «Октября 40 шу» яха колхоз	2805
Е. Бородина — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2803
М. Семенова — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз	2792
Т. Свиткина — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2776
З. Лукманова — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2772
Н. Хрыкина — Наурски района «Октября 40 шу» яха колхоз	2759
М. Глинина — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2747
Т. Курышева — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2730
М. Курышева — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2725
Л. Абдулхалимова — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2722
К. Тюгулева — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2718
Л. Черкашина — Наурски района «Россия» яха колхоз	2714
А. Митина — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2712
Л. Панова — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2711
О. Исаева — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2708
А. Кобозева—Наурски района «Россия» яха колхоз	2705
А. Кудрявцева — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2700
А. Янмурзаева — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2700
Т. Кузнецова — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2696
О. Колина — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2690
Л. Никитина—Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2689
М. Атаманова — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	2683
П. Кузнецова — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2682
В. Хаженова — Наурски района Ленина цIерагIа колхоз	2680
М. Холомень — Каргалински района «ЦIе Ахархо» яха колхоз	2675
А. Пузина — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2670
Ф. Кулакова — МагIалбика района «Кавказ» яха колхоз	2667
А. Пащенко — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	2661
Н. Компанейцева — МагIалбика района «Кавказ» яха колхоз	2657
Е. Скачкова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2655
Р. Акентьева — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2653
Е. Чуланова — Наурски района «ЦIе байракх» яха колхоз	2640
А. Петухова — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2635
А. Ковтюх — МагIалбика района «Кавказ» яха колхоз	2627
А. Романова — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2625
Н. Белан — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2616
В. Фоменко — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2615
У. Рычкова — Каргалински района «ЦIе Ахархо» яха колхоз	2615
Е. Балахонова — Грозненски района 1 Мая цIерагIа колхоз	2606
А. Повленко — МагIалбика района «Кавказ» яха колхоз	2606
М. Мусалитина — Шелковской района Кирова цIерагIа колхоз	2606
Н. Попова — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз	2605
М. Валиева — Шелковской района Сталина цIерагIа колхоз	2600

ТХА ТОЛАМАШИ КХОАЧАМБОАЦАРАШИ

ССКП XXI-ча съезда соцамаш кхоачашдеш Первомайски района юрта боахама къахьегамхоша колхозаш чIоагIъяра доккха балхаш даьд. Района колхозаша 1959 шера пачхаьлкхента шура, дулх, фуаш, ялат дохкара план тIеххкхоачашъяьй.

Укх шера 1460 гектара тIа дIадийнад гурахьа дIадув ялат, дикагIа йолча агротехнически ханеи, дика кийчдаьча лаьттеи. Оахам теIа а деш районе эггара хьалха дIадийнад укх шера кIа. Дика хьа тIа а даьнна Iана кIала дахаl из а.

Ала дезаш да укх шера къахьегама дисциплина соахкарчул дуккха дикагIа хиннилга. Аьхки кхашка балхашка арабаьннабар боккхий нах, дешархой, дукха бераш дола ноаной а. Къаьстта дика дисциплина яр Орджоникидзе цIерах йолча колхозе.

Шоаш тIайийца декхараш кхоачашдеш доккхий толамаш даьхад шурий-товарни фермай болхлоша.

Дикача балхаца белгалбаьннаб доярката Ленина цIерахча колхозера Попович Мария, Орджоникидзе цIерах йолча колхозера Далакова Хьава, «Дружба» яхача колхозера Фаргиева Рукъет, А. Шерипова цIерахча колхозера Ахриева Фадиман, дуккха кхыбараш а. Цар шоаш тIайийца декхараш ханал хьалха, вешта аьлча, 1-ча декабре кхоачашдаьд. ХIара Iаттагара 1600 килограмм шура яккха езача Попович Марияс 2014 килограмм шура яьккхай. Цул совгIа ер шу чакхдалалехьа кхы а 75 килограмм шура яккха дош лу цо. Попова Хьавас 1500 килограмм шура яккха езача 1859 килограмм яьккхай, кхы а 60 килограмм шура ер шу чакхдалалехьа яккха а лерхI.

Хьайбай продуктивность лакхъяра доккхий балхаш даьд фермай заведующеша. Къаьстта дика болх бу Орджоникидзе цIерах йолча колхоза шурий-товарни ферме заведующи волча Далаков Сатабе. Ши шу да цо цига болх бу. Цу шин шера районе хьалхле лелаю цо. 1958-чеи 1959-чеи шерашка цхьаккха хьайба деннадац. Ферме хьатIаьза гIожа доакъар да. ДIадахача шерарчул дикагIа ремонт яьй хьайбай помещенешта. Керда хьалдаь диъ кхий да. Цул совгIа 200 бежана лаьрхIа хьалъяь ши помещени я. Масса а йолча хьайбай помещенешка цIенеи йIайхеи я. Дукха жа Iуй ба, колхоза дикагIа волаIу, аьнна цIи яккхийта.

Цу тайпара дика балхаш даьд «Дружба» яхачеи Орджоникидзе цIерах йолчеи колхоза механизатораша а. Трактористаша Хамхоев Махьмад-Гиреи, Чониев Хьасанеи масса а йолча хана лаьтта ахара йола нормаш 130—150 процент кхоачашъю. Ялат дIадера балхаш дика чакхдаьхар дикача специалиста агронома Кондакова Верас. Оахам Iо а тоIадеш ялат дIадер цо дIадоладир. Ялат чуэцаш дика болх бир комбайнераша Балаев Мажита, Хаматханов Макшарипа.

Механизатораш хIанз тракторашта ремонт яь йистебоалаш латт. Иштта дика ремонт яь йистейоалаш латт юртбоахама машинаш а.

Цхьабакъда, дукха кхоачамбоацараш а да цхьайолча колхозий боахамашца. Ялати коартолаши пачхаьлкхенна дIаялара план кхоачашъяьяц «Заря» а «Дружба» а яхачеи Орджоникидзе цIерах йолчеи колхозаша. Къахьегама дисциплина а мела я цига. ХьажкIаши коартолаши кIезига хьувкъара бахьан да уж лелаяра агротехника кхоачам болаш ца хилар. Первомайски районе коартолаш хьалкхее чIоагIа хала да, хIана аьлча, церрига деш дола балхаш кулгаца де деза.

Иштта кхоачашъяьц хьайбаши жаи дебадара план. Хьаийца доахан красностепной, симментальски, ярославски породах кагий доахан да, ворхI шера йола план 1962 шера кхоачашъергья царца.

ЧIоагIа тIехьадисад районе сомий гаьнаш йотIара балхаш а. Планах 45 гектара тIа гаьнаш дIайотIа езача 2 гектара тIа мара цIаегIаяц, гаьнаш тIа ягIаш 25 гектар лаьтта мара дац. Уж кхоачамбоацараш хургдацар нагахь санна дикагIа балхаш доре, колхозни производства дерригача доакъошка дикагIа мел дар юкъе доаладоре.

Первомайски район лоаман район я, цудухьа 1960 шера хьайбаш 10—15 процент, жа 50 процент дукхагIа леладе лерхI.

КIезига ба районе специалисташ. Цхьайолча колхозий председателаш бац шоай балха говзал йолаш, колхозашка агрономаш, зоотехникаш бац.

Уж кхоачамбоацараш дале а юрта боахама къахьегамхой шоаш тIайийца декхараш кхоачашдара шоай низ а хьинар а ца кходеш болх беш ба.

И. УРГАПОВ,
ССКП Первомайски райкома секретарь.